

Dioxines: een extra bedreiging voor Tapuiten?

De Tapuit (*Oenanthe oenanthe*) in de duinen en in het binnenland is met 80% afgenomen sinds 1980. Om meer inzicht te krijgen in de moeilijkheden, die deze bodembewonende zangvogel ondervindt, bestuderen onderzoekers van Stichting Bargerveen, in samenwerking met Sovon, al enkele jaren de achteruitgang van de Tapuit, zowel in het binnenland als in de kustduinen.

Door Herman van Oosten

Bekende bedreigingen verklaren de teloorgang van de Tapuit onvoldoende

Het is duidelijk dat de soort negatieve effecten ondervindt van verzuring en vermisting, waardoor waardplanten van insecten verdwijnen en de ongewervelden-diversiteit afneemt. Bovendien worden prooien moeilijker toegankelijk door opschieten van stikstofminnende grassoorten als Duinriet (*Calamagrostis epigejos*) en Zandzegge (*Carex arenaria*).

Tegenwoordig zijn grote delen van het land verlaten door Tapuiten, maar toch zijn er ook gebieden die ogenschijnlijk even geschikt zijn als nog bewoonde broedgebieden: de vegetatie is kort en er is broedgelegenheid in de vorm van konijnenholen. Ook lijkt de voedselsituatie in orde. Toch ontbreekt de Tapuit als broedvogel. Er lijkt dus meer aan de hand en om goede en gerichte herstelstrategieën te kunnen ontwerpen is het benoemen en doorgronden van alle knelpunten belangrijk.

Dioxines

Uit recent onderzoek van Stichting Bargerveen komen sterke aanwijzingen dat bepaalde vogels problemen ondervinden van dioxines. In eieren van Tapuiten en Graspiepers (*Anthus pratensis*) zijn zeer hoge concentraties dioxines aangetroffen, tot 100 maal de norm die voor consumptie-eieren wordt gehanteerd (Vanderpoor-

ten 2001), zowel in de Noord-Hollandse duinen als in het Nationaal Park Drents-Friese Wold (Van Oosten et al. 2012).

Bovendien komen bij Tapuiten tot 30% van de eieren niet uit, worden regelmatig embryonale afwijkingen gevonden en treedt jongensterfte in het nest op. Deze jongen blijken leverafwijkingen te hebben. De embryonale en leverafwijkingen lijken een relatie te hebben met persistente gifstoffen als dioxines.

Vervolgonderzoek 2013

Hoewel er veel onderzoek is gedaan naar de effecten van dioxines op toppredatoren als roofvogels en viseters als Aalscholvers (*Phalacrocorax carbo*) en sterns (zie Box Gifstoffen), is er nagenoeg niets bekend over de effecten op zangvogels in terrestrische ecosystemen. Om basale vragen beantwoord te krijgen over de verspreiding van deze stoffen in Nederland en het effect op verschillende soorten vogels, is een breed gedragen en gefinancierd vervolgonderzoek opgezet. Enkele vragen die we hopen te beantwoorden zijn: Zijn dioxineconcentraties in andere delen van de kust en het binnenland van vergelijkbare grootte? In welke mate vindt ook recent nog accumulatie van dioxines in de bodem plaats? Hoe vindt accumulatie plaats door de voedselketen en wat is de rol van het dieet van vogels? De resultaten worden deze winter verwacht. Wordt vervolgd!

Foto: Remco Versluis.

Box Gifstoffen

Persistente organische gifstoffen als PCB's en vlamvertragers en met name dioxines zijn bijzonder giftige stoffen. Toch worden ze aangetroffen in vrijwel alle levende organismen op aarde. Dioxines en dioxine-achtige PCB's kunnen wijd uiteenlopende effecten op de gezondheid hebben, waaronder kanker en embryonale afwijkingen bij dieren en bij mensen.

In de E.U. worden dioxines met name geproduceerd als onbedoeld bijproduct van industriële processen. Omdat gechloreerde koolwaterstoffen sterk aan vet binden, accumuleren ze in voedselketens. Hierdoor werd tot nu toe gedacht dat alleen dieren in de top van voedselketens kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld roofvogels, reigers en Aalscholvers.

Literatuur

- Vanderpoorten M (2001). Council Regulation (EC) No 2375/2001 of 29 November 2001 amending Commission Regulation (EC) No 466/2001. Setting maximum levels for certain contaminants in foodstuffs. Official Journal of the European Communities, L321: 321-325.
- Van Oosten H, A van den Burg & H Siepel (2012). Onderzoek naar de teloorgang van de tapuut zorgt voor verrassing - gifstoffen extra probleem voor natuurbeheer? Vakblad Natuur, Bos en Landschap 9 (5): 32-34.

Herman van Oosten
Stichting Bargerveen
H.vanOosten@science.ru.nl